

Riksförbundet Svensk Trädgårds rådgivare svarar på dina frågor
tisdagar, onsdagar och torsdagar kl 9–12, onsdagar dessutom kl 13–16.
Ring 08-758 86 36 eller e-posta radgivning@tradgard.org

BILD: BAILEY NURSERIES INC/SPLENDOR PLANT

Hortensia ENDLESS SUMMER.

Riklig blomning önskas

FRÅGA: Jag har en hortensia ENDLESS SUMMER. Tycker att den blommar dåligt. Hur ska jag sköta den för att få mycket blommor?

SVAR: Det finns inga säkra metoder för att få en hortensia, *Hydrangea macrophylla*, att blomma här i Sverige. En grupp som anses vara blomvilligare är just ENDLESS SUMMER-Serien. Skillnaden mellan vanliga hortensior och ENDLESS SUMMER-Serien är att de sistnämnda blommor även på årsskotten. Vanlig hortensia anses vara blomsäker upp till zon 2, men överlever betydligt längre upp i landet men då som grön buske, för att grenarna fryser ner under vintern. Och hortensia blommor på äldre grenar. Serien ENDLESS SUMMER anses vara blomsäker upp till zon 4, men för många blir det en grön buske, när vi kommer över zon 3, på grund av att plantorna inte hinner växa till i den takt som behövs för att ge en bra blomning.

Sammantaget kan sägas att placering, beskärning, gödsling och vattning är det viktiga för att lyckas. Bästa placeringen är i vindskyddat och

soligt till halvskuggigt läge. Jorden ska vara dränerande vintertid, men kunna hålla vatten och näring sommartid. Det betyder att en sandig jord, som förbättras med mycket organiskt material, är optimal. Vanlig trädgårdsjord fungerar bra.

På våren ska du gödsla med rododendrongödsel (gärna rododendronjord om du har sandig jord) om du vill få klarare blå färg på blommorna. Har du planterat den vita sorten THE BRIDE eller vill att plantan ska vara mer rosa i blomman, gödslar du med kogödsel eller egen kompost. När det gäller vattning ska du vara noga med att vattna de första två somrarna, tills plantan har etablerat sig. Ge tio liter vatten vid ett tillfälle en gång i veckan under torrperioder. När det gäller beskärning, ska du beskära så lite som möjligt de första åren. Vänta tills plantan har börjat växa på våren och då klipper du bort det som är dött. Efter fem-tio år kan det finnas behov av att klippa bort även några levande grenar nerifrån marken för att få plantan luftigare, och få upp nya skott från marken.

Varför spricker morötterna?

FRÅGA: Vad ska jag göra för att förhindra att mina morötter spricker? Jag odlar under duk, gödslar med kompost, lite urin och lite hönskötsel. Jorden är sandig, men efter många år med kompost tycker jag att morötterna blivit av sämre kvalitet, inte så släta och fina längre. Det största problemet är dock att många spricker och fläker upp sig så att de blir oanvändbara. Ska jag ta av blasten och låta dem stå kvar så att de slutar växa innan jag tar upp dem? Eller finns det en bättre lösning?

SVAR: Morötter som växer snabbt spricker lätt. Snabb tillväxt kan bero på gödsling, men är framförallt vattenberoende. Är det först torrt och sedan ges god tillgång på vatten så spricker morötterna lättare. Hönskötsel och framförallt urin är snabbverkande och kan ge en tillväxtkick vid punktbehandling. Det kan löna sig att späda koncentrationen och i stället fördela givan på fler tillfällen under tillväxtperioden. Det gäller att få så jämna odlingsförhållanden som möjligt.

Sedan är det även en sortfråga. Sommarmorötter som får stå kvar i jorden för länge spricker lätt. Så skörda och

BILD: JANNE ÅHLEN

Sprucken morot.

ät dessa i rätt tid. Vinter- och höstmorötter växer till sig senare och kan stå kvar längre i jorden och kan lagras. Dessa kan man blasta av när de har bra storlek, men det ska inte behövas. Däremot inför lagring skär man av blasten. Vilken typ av morot det är, står på fröpåsen. Sorten 'Rothild' är en bra höstmorot, som lämpar sig både för färskkonsumtion och lagring.

Kompost är bra jordförbättring till sandjord och jag har svårt att tro att detta skulle missgynna morotens kvalitet. Odlar morötterna med växelbruk.

Vad är detta slemmiga?

FRÅGA: Hittade efter mycket regnande detta konstiga, slemmiga på min gräsmatta. Vad kan det vara, vi har gott om mördarsniglar, kan de vara orsaken?

SVAR: Det är en slemsvamp som dykt upp i din gräsmatta. Den är svår att artbestämma, men den gör ingen skada. De trivs under fuktiga förhållanden, dyker plötsligt upp för att sedan snart försvinna igen. Mördarsniglarna är oskyldiga denna gång.

BILD: ANDERS SÖRMAN

En slemsvamp i gräsmattan.

Bladmögel på tomat

FRÅGA: Tycker att jag hade goda förutsättningar för fin tomat-skörd utomhus vid en varm stenmur och bra jord i stora krukor med inblandning av bokashi, men nu är tomaterna angripna av bladmögel. Vad gör jag med den fina, porösa kruk-jorden med många feta dagmaskar i? Går den att lägga på komposten eller ska jag sprida ut den i trädgården? Käpparna som stått i krukorna, snörena som hållit upp de nu brunfläckiga stammarna, redskapen, sekatiören som jag arbetat med, är de också infekterade? Jag har kunskaper om risken med närhet till potatisodling, men vågar jag lägga potatisskal i bokashikomposten?

Fråga från sep -2017.

SVAR: Ja, det är så tråkigt med potatisbladmögel, *Phytophthora infestans*, sjukdomen är samma för både potatis och tomat, och angrepp förstör snabbt både planta och tomat. Bladmögel gynnas av fukt, sommarn 2017 var regnig och infektionsrisken stor.

Lägg inte jorden från to-

materna i komposten, om du tänker återanvända den till tomat eller andra växter som hör till potatisväxtfamiljen, *Solanaceae*, även paprika och chili hör hit. Den kan innehålla sporer. Till andra växter kan du återanvända jorden, men försök att få den så långt från tomat- och potatisodlingen som möjligt. Kanske har du bärbuskar, rosor eller andra prydnadsväxter som blir glada åt denna jordförbättring.

Växtmaterial, snören och annat löst material, som varit i kontakt med plantorna slänger du i brännbart. Pinnar och redskap m m tvättar du noggrant. Rengörings- och avsköljningseffekten är viktig, och spritar man dem har man garderat sig ytterligare.

Sporer sprids med vatten och vind. Ju längre avstånd mellan tomat och potatis desto bättre. Tänk även på grannens eventuella odlingar och rådande vindriktning. Mekaniskt skydd med fönsterglas eller fiberduk framför tomatplantorna, kan i viss mån

BILD: LISE-LOTTE BJÖRKMAN

försvåra smittspridning. Var extra försiktig när du går från potatis- till tomatodlingen, även kläder, skor och verktyg kan sprida smittan.

Nästa år använder du ny jord i tvättade krukor till tomaterna. Ställ plantorna glest så att bladverket snabbt torkar upp efter regn och överdriv inte kvävegödslingen. Håll luftigt och vattna inte på bladen i onödan. Ta gärna bort de nedersta bladen på plantorna efter hand.

Tidiga sorter kan hinna ge tomater, även om man får angrepp. Plocka av angripna blad och frukter direkt och även friska tomater, röda som gröna, för att rädda skörden.

Är vädret gynnsamt för svampen utvecklas sjukdomen snabbt, när den fått fäste. Vis-sa tomatersorter ska ha bättre motståndskraft, t ex 'Cherry Salat', 'Losetto', 'Vzryv', 'Yamal' och 'Legend', som går att beställa från Åke Truedssons tomatklubb, 'Crimson Crush' F1-hybrid från Suttons och 'Oh Happy Days' F1-hybrid från Thomson & Morgan.

Jag vågar inte uttala mig säkert om bokashi, men eftersom den komposteringsmetoden inte blir varm, kan förmodligen sporer och mycel av bladmögel överleva, så undvik färskt potatisskal (kokt går bra) i denna kompost, om den ska användas till tomaterna.

Vad är detta för ett bär?

FRÅGA: Vad är detta för bär som växer vid ett staket i vårt bostadsområde i Stockholm? Ser aptitligt ut, men är det ätligt?

SVAR: Det är vinhallon, *Rubus phoenicolasius*, och bäret är ätligt. Liksom hallon och björnbär ger det blommor och bär på tvååriga grenar, som sedan dör. Fruktsamlingarna är dekorativa och bären mognar efter hand. Smaken beskrivs från syrlig till söt, men i min mun är både björnbär och hallon godare. Vinhallon växer med långa skott med rödaktig, dekorativ behåring och bildar liggande buskage, om den inte får stöd. Den trivs även i skuggigare lägen och sprider sig med rotskott. Den

växer vild i Japan där den bildar bestånd. Hur härdig den är låter jag vara osagt, men den brukar rekommenderas t o m zon 3.

BILD: ANDERS DAHLGREN

Vinhallon.

Hur sköter man ett sedumtak?

FRÅGA: I sommar har vi byggt ett hus till våra soptunnor. Som tak valde vi sedummatta. Hur sköts den för att hålla sig fin?

SVAR: En färdig sedummatta som ligger på en takkonstruktion behövs ett visst årligt underhåll för att förbli fin och inte omvandlas till en brungrön mossmatta med stora partier med naket substrat (torv, pimpsten och lecakulor). På våren ska du se över sedumtaket och ta bort eventuella ogräs som slagit rot. Därefter ska sedummattan gödslas. Det görs antingen med vanlig NPK 11-5-18, cirka 40 g per kvm, det räcker för hela säsongen, eller med Algomin trädgård. Då lägger du

BILD: LISE-LOTTE BJÖRKMAN

Sedummatta på taket.

på 30 g per kvm och tillfälle, en gång i maj, en gång i juni och en gång i augusti.

Det finns specialgödsel till sedummattor, men den är svår att få tag på för privatpersoner. Bli det en längre torrperiod, på flera veckor, bör du vattna sedumtaket. Enklast för din del är att vattna med vattenkanna med stril i ovankant av sedumtaket. Vid större anläggningar lägger man en droppslang i ovankant av sedumtaket.